

„II Kongres Czystego Powietrza”

27 lutego 2019 r. w Centrum Nauki Kopernik w Warszawie odbył się II Kongres Czystego Powietrza. W wydarzeniu wzięło udział blisko 500 uczestników - przedstawiciele rządu, samorządów, organizacji pozarządowych, ekspertów, naukowców, przedsiębiorców i mediów. - Smog jest jednym z największych wyzwań współczesnego świata. Aby sobie z nim poradzić potrzebne są działania interdyscyplinarne i szeroka współpraca różnych środowisk - podkreślił marszałek Adam Struzik.

logo_kongres_czystego_powietrza

Wśród tematów **II Kongresu Czystego Powietrza** znalazły się m.in. możliwości finansowania wymiany urządzeń grzewczych i termomodernizacji, wpływ sektora transportowego na zanieczyszczenie powietrza, rola elektromobilności, program „Czyste Powietrze”, a także wpływ hałasu na nasze zdrowie.

Są pieniądze! W walce ze smogiem pomaga UE

Wkrótce zarząd województwa mazowieckiego uruchomi dodatkowe środki m.in. na wymianę pieców, termomodernizację budynków czy odnawialne źródła energii. Pula to około 100 mln zł.

*- Środki unijne są ogromnym wsparciem w walce z zanieczyszczeniem powietrza. Tylko w latach 2014-2018 na działania związane m.in. z odnawialnymi źródłami energii, efektywnością energetyczną oraz redukcją emisji zanieczyszczeń powietrza do mazowieckich beneficjentów trafiło 1,4 mld zł z UE - powiedział marszałek **Adam Struzik**.*

Ostatniego dnia zeszłego roku władze Mazowsza uruchomiły trzeci nabór na projekty związane z ograniczaniem zanieczyszczeń powietrza oraz tzw. niskiej emisji. Tym razem do zdobycia jest **12,9 mln zł**. Samorządy, spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe, a także TBS-y swoje projekty mogą zgłaszać do **8 maja br.** Wnioskodawcy mają szansę zdobyć nawet do 80 proc. dofinansowania na projekty dotyczące wymiany źródeł ciepła. Warto podkreślić, że beneficjenci ubiegający się o to wsparcie będą mogli uzyskać zwrot nawet do 50 proc. kosztów kwalifikowanych na przeprowadzone w ramach swojego przedsięwzięcia **prace termomodernizacyjne**. Fundusze europejskie będzie można przeznaczyć na wymianę kotłów, pieców, urządzeń grzewczych w jednorodzinnych i wielorodzinnych budynkach mieszkalnych oraz kotłowniach osiedlowych. Finansowanie obejmie też wymianę źródeł ciepła w budynkach użyteczności publicznej. Wspierana będzie wymiana na kotły elektryczne, olejowe, spalające biomasę (np. drewno, pellet) lub paliwa gazowe. Środki unijne mogą również wspomóc podłączenie do sieci ciepłowniczej lub chłodniczej.

Potrzebna współpraca

Do efektywnej walki ze smogiem potrzebne są m.in. **kompleksowość wdrażanych działań**, a także **zdecydowane rozwiązania systemowe** w zakresie prawodawstwa, mechanizmów wsparcia finansowego oraz efektów ekologicznych.

- Podstawą działania jest dobry plan, w którego realizację włączą się wszyscy. Już wiemy, że aby uniknąć olbrzymich kar ze strony Komisji Europejskiej za złą jakość powietrza, musimy opracować nowe programy ochrony powietrza. Zgodnie z ustaleniami polskiego rządu i Komisji Europejskiej, dokumenty te mają spowodować intensyfikację działań naprawczych związanych z poprawą jakości powietrza. Wyzwaniem jest zarówno czas na ich uchwalenie, jak i efekt, który mamy osiągnąć. Dlatego potrzebne jest wzmocnienie współpracy władz centralnych, samorządów lokalnych oraz społeczeństwa – podkreślił marszałek **Adam Struzik**.

Według najnowszego raportu Światowej Organizacji Zdrowia, **36 spośród 50 najbardziej zanieczyszczonych miast Unii Europejskiej leży w Polsce**. Wśród nich znalazły się dwie gminy położone na terenie województwa mazowieckiego – **Otwock i Piastów**. Mimo podejmowanych działań i rosnącej świadomości społecznej, wynik ten jest gorszy niż w 2016 r., kiedy w rankingu znalazły się **33** polskie miasta.

- Bardzo dużo już zostało zrobione, choćby w obszarze przyjmowania przez samorzady uchwał antysmogowych. Jednak niezbędne wydaje się budowanie długofalowych programów systemowych obejmujących procedurami legislacyjnymi wszystkie gałęzie gospodarki, wyposażonych w mechanizmy finansowe wspierające technologie niskoemisyjne oraz promujące rozwiązania maksymalizujące efekt ekologiczny. Skala wyzwań i zagrożeń jest na tyle duża, co potwierdza najnowszy raport Najwyższej Izby Kontroli – Ochrona powietrza przed zanieczyszczeniami, że tylko wspólne i kompleksowe działania władz centralnych, samorządów oraz mieszkańców pozwolą skutecznie walczyć ze smogiem. Duże zainteresowanie kongresem jest dowodem na to, że rośnie świadomość tego jak wielkim wyzwaniem cywilizacyjnym jest walka o jakość powietrza w naszym kraju. Potwierdza to ogromne zainteresowanie mieszkańców województwa pozyskiwaniem środków na projekty z zakresu wymiany źródeł ciepła, efektywności energetycznej czy też odnawialnych źródeł energii – zaznaczył **Marek Pszonka**, członek zarządu Mazowieckiej Agencji Energetycznej.

Transport też winny

Zła jakość powietrza w Polsce jest spowodowana przede wszystkim niską emisją z gospodarstw domowych – używaniem starych pieców i nieumiejętnym paleniem w nich, a także złej jakości opałem. Jednak nie jest to jedyna przyczyna smogu. Dane z Centralnej Ewidencji Pojazdów i Kierowców pokazują, że w Polsce zarejestrowanych jest ponad 28 mln pojazdów, z czego aż 30 proc. z nich ma ponad 20 lat. Liczba pojazdów i ich zły stan techniczny są głównym źródłem tzw. **niskiej emisji komunikacyjnej**. Borykają się z nią przede wszystkim duże miasta.

- Jak zostało udowodnione, istnieje związek pomiędzy liczbą samochodów w miastach a zanieczyszczeniem powietrza. Dlatego też kompleksowa strategia walki ze smogiem powinna dotyczyć nie tylko termomodernizacji czy wymiany pieców, ale również kwestii

*transportowych, a konkretnie ograniczania motoryzacji indywidualnej, oddziaływania na mentalność Polaków tak, aby korzystanie z własnego pojazdu miało bardziej racjonalny charakter. Mimo prowadzonych lokalnie działań - trzeba uczciwie przyznać o bardzo ograniczonym póki co charakterze - jak wprowadzanie stref czystego transportu czy planowane podwyżki opłat parkingowych, wciąż nie są rozwiązane kluczowe kwestie, choćby poszerzające się białe plamy na mapie Polski w dostępie do transportu publicznego czy brak akcyzy jako podatku ekologicznego na sprowadzane z zachodniej Europy samochody. Są to pojazdy, których zachód pozbywa się właśnie ze względów ekologicznych. Ciężko więc mówić o konsekwentnej i całościowej polityce walki ze smogiem - zwrócił uwagę **Adrian Furgalski**, wiceprezes Zespołu Doradców Gospodarczych TOR.*

Dobre praktyki mazowieckich samorządów

Coraz więcej samorządów i instytucji podejmuje działania, których celem jest ograniczenie zanieczyszczenia powietrza. W regionie przybywa energooszczędnych budynków, przyłączy do sieci ciepłowniczej, paneli fotowoltaicznych, a także ścieżek rowerowych i parkingów „Parkuj i Jedź”. Takie działania podejmuje m.in. Warszawa.

- Warszawa intensyfikuje walkę ze smogiem. Priorytetem jest likwidacja wszystkich kopciuchów i zazielenianie miasta. Kompleksowo działamy w trosce o czyste powietrze, a co za tym idzie, dbamy o zdrowie mieszkańców i lepszą kondycję środowiska. W ciągu najbliższych czterech lat miasto przeznaczy 300 mln zł m.in. na likwidację trujących, starych pieców, przyłączenie kolejnych budynków do miejskiej sieci ciepłowniczej i gazowej oraz dofinansowywanie odnawialnych źródeł energii. Pracujemy nad nową uchwałą, by każdy warszawiak otrzymał wyższą dotację do wymiany nieekologicznego źródła ogrzewania i pokrycie kosztów instalacji, czyli 12 tys. zł dla osób indywidualnych. Upraszczamy procedury, by mieszkańcy ubiegali się o finansowe wsparcie w kilku prostych krokach i by mogli też skorzystać z pomocy doradców. W tym celu powołaliśmy Biuro Ochrony Powietrza i Polityki Klimatycznej koordynujące działania. Kolejnym ruchem będą środki osłonowe dla potrzebujących warszawiaków i termomodernizacja budynków. W Warszawie 80 proc. mieszkańców korzysta z miejskiej sieci ciepłowniczej, to najbardziej rozwinięty system w Unii Europejskiej. Jednak kolejne podłączenia domów uzależnione są od prywatnych spółek dostarczających gaz i ciepłą wodę. Rozmawiamy z przedstawicielami firm, by jeszcze w marcu powstał wstępny harmonogram prac. W miejscach, w których nie będziemy mogli doprowadzić centralnego ogrzewania ani sieci gazowej będziemy szukać nowych, innowacyjnych rozwiązań, takich jak odnawialne źródła energii, m.in. pompy ciepła czy panele fotowoltaiczne. W ramach programu „Zielone ulice Warszawy” już większość z 76 głównych ulic stolicy przechodzi metamorfozę, pojawia się więcej drzew, krzewów czy kwiatów. Ostrzegamy też warszawiaków, gdy jakość powietrza jest zła, dlatego rozwiniemy system monitoringu o blisko 140 urządzeń. Straż Miejska, wyposażona w drony i smogowozy kontroluje dym z kominów i reaguje na zakazane spalanie odpadów, takich jak stare meble czy zużyty olej. Powietrze nie zna granic terytorialnych. To, czym oddychamy zależy od wyborów mieszkańców Warszawy i wszystkich innych gmin. Liczę, że edukacja i większa świadomość nas wszystkich zmniejszy ilość energii pochodzącej z węgla, a nielegalne paleniska odpadów będą rzadkością. – powiedział **Rafał Trzaskowski**, prezydent m.st. Warszawy.

Samorządowcy wskazują, że troska o jakość powietrza to jeden z ich głównych priorytetów. Przykładem wdrażania rozwiązań ograniczających zanieczyszczenie powietrza jest miasto Ciechanów.

- Przy planowaniu każdej inwestycji w mieście bierzemy pod uwagę kontekst ekologiczny. Gdy budujemy drogę – tworzymy również ścieżki rowerowe. Wznosimy budynek – stosujemy energooszczędne systemy. Dbamy o zielen, prowadzimy termomodernizacje, wymieniamy tabor komunikacji miejskiej i czynimy go bardziej przyjaznym dla mieszkańców i środowiska. W tym roku będziemy montować nowe systemy OZE, na stałe wdrażamy rower miejski. Monitorujemy jakość powietrza i stawiamy na szeroko pojętą edukację dzieci i dorosłych. Co niezwykle istotne – pozyskujemy pieniądze z zewnątrz, korzystając z każdej możliwej okazji – powiedział prezydent Ciechanowa, **Krzysztof Kosiński**.

Niezbędna edukacja

Na zlecenie samorządu województwa mazowieckiego o smog mieszkańców Mazowsza pytał Instytut Badawczy IPC. W badaniach ankietowych o „**Wiedzy mieszkańców województwa mazowieckiego nt. ochrony powietrza**”

wzięło udział 1109 osób. W kwestionariuszu znalazło się 16 pytań dotyczących m.in. smogu, przyczyn jego powstawania i wpływu na zdrowie człowieka, uchwały antysmogowej czy możliwości finansowania rozwiązań OZE. Badanie pokazało, że respondenci **nie wiedzą** (43 proc.), **gdzie szukać informacji, ale też wsparcia finansowego** na termomodernizację czy wymianę kotłów. Ponadto **większość badanych** (60 proc.) przyznaje, że **wiedzę na ten temat czerpie głównie z mediów**.

Niemal wszyscy (98 proc.) zadeklarowali, że termin „smog” nie jest im obcy i rozumieją jego znaczenie. Ale czy na pewno? Blisko 48 proc. uczestników badania, głównie mieszkańców wsi i małych miast, dostrzega w swojej okolicy problem spalania śmieci w przydomowych kotłowniach. Zdaniem większości to właśnie kotłownie domowe zajmują niechlubne pierwsze miejsce wśród głównych źródeł zanieczyszczenia powietrza (76 proc.). Na podium niesłusznie znalazły się zakłady przemysłowe i elektrownie (72 proc.), gdyż ich szacunkowy wpływ na Mazowszu nie przekracza 10 proc! Trzecie miejsce to transport (62 proc.).

*- Nie wszyscy mieszkańcy Mazowsza wiedzą, skąd tak naprawdę bierze się smog i jak można z nim walczyć. Dlatego trzeba działać od podstaw. Dużą uwagę poświęcamy edukacji i transferowi informacji. Mieszkańcy muszą wiedzieć czym jest zanieczyszczenie powietrza, jakie są jego przyczyny, ale też gdzie szukać wsparcia finansowego na wymianę pieca czy rozwiązania OZE. Dzisiejsza konferencja jest doskonałą okazją, aby te tematy przedyskutować i wspólnie wypracować najlepsze rozwiązania - podkreślił **Marcin Podgórski**, dyrektor departamentu gospodarki odpadami, emisji i pozwoleń zintegrowanych w UMWM.*

Hałas

Hałas jest **drugim po zanieczyszczeniu powietrza, największym problemem ekologicznym świata**, zanieczyszczającym środowisko naturalne oraz nasze miejsca pracy i zamieszkania. Stanowi on poważny czynnik uciążliwości środowiskowej, który zagraża naszemu zdrowiu, a w szczególności pogarsza stan psychiczny i powoduje wzrost napięcia nerwowego oraz uniemożliwia wypoczynek i rekreację.

- Po raz pierwszy będziemy dyskutować na tak szerokim forum o zanieczyszczeniu hałasem. Nie tylko o jego wpływie na życie ludzi, ale także o tym jak pogodzić rozwój infrastruktury transportowej z ograniczeniem jej uciążliwości. Razem z ekspertami z Zespołu Doradców Gospodarczych TOR przygotowujemy na ten temat publikację - podkreślił marszałek Adam Struzik.

Celem dyskusji było pokazanie hałasu jako jednego z poważniejszych problemów z jakim muszą się zmierzyć samorządy: wojewódzkie, gminne i powiatowe oraz zarządzający drogami, liniami kolejowymi czy portami lotniczymi. Problem ten dotyczy nie tylko głównych ciągów komunikacyjnych, tj. obwodnic, dróg ekspresowych czy Portu Lotniczego. im. F. Chopina w Warszawie, ale również dróg wojewódzkich o dużym natężeniu ruchu. Podczas kongresu doświadczeniami odnośnie metod i sposobów **ograniczenia ponadnormatywnego oddziaływania hałasu w środowisku** wymienili się eksperci z zakresu ochrony akustycznej.

fot. Michał Słaby